

22388

kal.komp.

III Maa. St. Dr. P

1621.

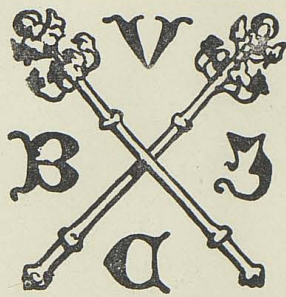
Ostrozoga Jana hr. Woyna wotaska

Whet 4076

Biblioteka Jagiellońska

stdr0003129

22388 III

Mag. St. Dr.

WOJNA

WOŁOSKA

OD CESARZA

TVRECKIEGO OSMANA

PRZECIWKO KORONIE

POLSKIEJ PODNIESIONA.

Zá Pánování Naiásniejszego Pána

ZYGMUNTA TRZECIEGO

Z Bożeyłaski POLSKIEGO T SZWEDCKIEGO KROLA

Roku Bozego 1621.

Do Iásnie Wielmoznego Pána,

P. PIOTRA ZE BNINA OPALINSKIEGO,

Kásztelaná Poznánskiego iáko tey VVoyny swiádomego,

Sieštrzenca y Kásztellaná swego.

IAN HRABIA Z OSTROROGA VVOIEVVODA PO-
znánski iuz zchorzaty / y prawie zesty w zdrowiu / ts prace swo obraca.

O. R. BIBLIOTHECA
VNIV. IAGELL.
GRACOVENSIS

VV POZNANIV,

VV Drukárni Ianá VVolrabá, Roku Pánskiego, 1622.

22388 III

D Z I E N N I K W O Y N Y T V R E C K I E Y W W O Ł O S Z E C H .

Pisanie Woyny Tureckiey w Wołoszech / przeciwko Najśniefsemu KROLOVVI Ie^o M. Polskiemu y Szwedckiemu / początek bierze swoy / od ściagnienia woysk pad Choćim / ktory na ten czas był w reku / przed Rokiem od GRACIANA podana / y w ktorym wważna rada Jego Mości Pan HETMAN Wielki / CAR OLCHOTKIEWICZ Woiewoda Wiliński sedem belli uczynił. Tenże to początek kładzie się / Vltima Augusti w dzień Wtorkowy / Millesimo Sexcentesimo Vigesimo primo, sposobem takim : iż już był J. M. Pan Hetman Wielki / z niemala częścią Woyska na Choćimiu / y koło Choćimia mocnił się Obozem / tak ścianami / iako oko pami / na ostatek woyska czekał / ktore się tym sposobem ściągalo.

We Wtorek / Ostatniego dnia Sierpnia.

NAprzed Vltima Augusti, przyszło Kozaków Zaporowskich trzy tysiące z czaty / ktorzy byli się obkatali od Woyska Zaporowskiego / a Woysko nasze rozumiejąc że Nieprzyjaciel / wyszło w sprawie. Aż w tym obaczyli Kozacy że się z Woyskiem naszym zbliżyli. Jaczym w rychle pogoda na to mając zrzucili Brodawke Hetmana swego / ktory był o zdrade podeyrzany / y śnadz się poturczyć chciał / a przyczynę założyli o to / iż nie rychło do Woyska sied / bawiac się zdobyczami po drodze / a na Hetmana Wielkiego / częste wspomnianie niedbając / choć już wieści o następującym woysku Tureckim ofkawicznie przychodziły ; y Hetmanem sobie Saydaczego znowu obrali / y tak z tym ostatkiem woyska do Obozu przyszli / bo już woyska Zaporowskiego w Obozie było nie mało / y tegoż też Puktu / ktory to Brodawka na zdradzie trzymał / zastoczyli Tatarowie dwieście / ktorych blisko puktoru stłu zabili / ostatek żywo poimawszy / a te sobie Cesarz Turecki kazał przywieść / y tak do więziń wiazanych strzelał z tułu / dając obrok okrucieństwa swemu / a to się w ściagnieniu iego dzialo.

Srzoda / Pierwszy dzień Września.

Tym czasem Tatarowie / ktorzy już od kilku dni z nimi się wganiali / już y prima Septembris ktorego Kozacy w oboz weszli / o nie się zawždy kusili / ale Kozacy sprawa idac obronna reka / z mała swa škoda / siła Tatar nabili / y tak się z naszym Obozem ziaczyli / za ktorych przyscieniem / tak Oboz Generalny był rozczadzony / acz nie zaraz skonczony.

Oboz

Dziennik Woyny Tureckiey w Wołoszech.

Oboz náš ktory kolo Zamku Chocimia lezał / byl wdluz pultmile z pultnocka / a w serz trzecia czescia mniey / od zachodu stonca / idac na poludnie: bo te dwie stro- nie miał proste y nadluzsze / a od zachodu Zamek Chocimski / y Cerkiew ktora przed Zamkiem leży / na kilka staj Obozu bronila / na zachod stonca / iuz nie tak dlugo / iako pierwsze dwie stronie / kolo ktorey Cerkwie / Miasieczko Chocim bywalo / ktore spa- lone jest / y tam pominawszy Cerkiew / ktora nie w obozie jest / ale za Obozem / od O- bozu mając blota y trzesawice / a od pola byla okopana y osadzona piechota / rozwo- lny sie na wlos wciaż / y porym schylajac sie ku poludniowi / gdzie stanowiska Pana Waiera P. Woiewody Chelminskiego piechoty w sankach byly / bo sam J. Mośc stat w Obozie / przez przekop przeciwko swey piechocie / do ktorey zawze bylo lacno przyśc / z Wielkiego Obozu. A Pana Hetmana Polnego Namior Hetmanski / y ie- zda wszyscy w Obozie za okopem / a z osobna piechota okopana sankami podle pie- choty P. Wajerowey / także piechota Jeczyńskiego y Slatkowskiego / ktora iuz do putku Hetmanskiego nalezala / iako y wszyscy insha piechota / ktora przyszedly do konca Obozu / wszedzie za okopem sie ku Obozowi Tureckiemu / a ku rzecce Dniestrowi- między rzeka / a okopem rościagnela. Tak ze nawietza czesc pieszego woyska / a Bo- zackiego w te stronie byla / a w tymże okopie bylo dzial trzy / w stanowisku P. Dyno- fowym / ktoremu w posilku lezala piechota Pana Lermuntowa / y zas o Tizowych Bozakov ich dzialek / (ale drobiozgu) dwadziescia.

Czwartek / Wtóry dzień Wrzesnia.

Cesarz Turecki / we trzykrot sto tysiecy woyska Tureckiego / krom Tatar przyszedl / y w mili stanal od nas na gorze / Obozem sie polozylwszy. Tegoż dnia zaraz woysku swemu opowiedzial / ze niechce iesc az w Obozie nieprzy- iacielskim / y aby sie oro wodzowie starali / pod gardlem rozkazal / w tych iego zamye- slach przysli do niego dway Wołosynowie / przestrzegajac go / ze Bozacy iuz przy- szli / y aby Polakom dal pokoy / pokiby Bozakov nie zniost / przeto wszystkie moc swo- ie na Bozaki obrocié wymyslil / rozkazawszy Turkom y Tatarom / na Bozaki poteznie nastepowac / iednak w tym pierwszym zaciegu / niz sie na Bozaki obrocié kazal / zgi- nelo Turkow do osmi set / oprocz rannych / z naszymi Czaruwicz y Bogdan Bozaccy Kormistrze zgineli / a Pan Jawisza z roty J. M. Pana Hetmana Polnego w noge postrzelony / y dway Artabuzerscy pacholikowie zabici / y innych zabitych o trzy- dziesei / oprocz rannych / noc te potrzebe skonczyła / naszymi tez przez te noc oboz Bo- zacki pilno osypowali.

Piatek / Trzeci dzień Wrzesnia.

Pzenocowawszy Cesarz Turecki / wszystkie moce do sturmu przypuscil / do Bo- zakov Zaporowskich / za laska Boza stracil trzy sturmy / tegoż dnia Brolewic J. Mośc / przeprawilwszy sie przez Dniestr / przyszedl do Obozu w niedobrym zdrowiu / ale ludzie y strzelba az nazajutrz / bo most byla powodz Dniestrowa ze- rwala / ktory byl przed trzecim dniem zbudowany.

Sobota / Czwarty dzień Wrzesnia.

Owschodzie stonca Cesarz Turecki wszystkim woyskiem kusil sie o Oboz Bo- zacki / przy czym sam byl / y na to patrzył / z dzial y z Janczarek te robote od- prawiac przez godzin piec / nie odniosl iednak zadney pociechy / bo Bozacy wy- padly z Obozu / Janczary wsparli / na dobre strzelenie z luku / iesli nie daley / kazal tez byl w ten czas / na drugi koniec Obozu / woysku swemu wderzyc / y w tey (ze rzec moze) minucie / kiedy na Bozaki wderzono / wielkosc choragwi / y ludzi nad na- sze sankie iako chmura posla / ale latwie takimze sposobem od wypadajacych naszymi w pole / zrajeni byli / y kose ktore iuz bylo porabano / a oni tez nie bawiac sie wroci- li sie do

Dziennik Woyny

li się do drugich / którzy Buzaków dobywali / a Buzacy wsiawszy od Hetmana posłki / tak Kaytańskie iako y Buzackie / zgoda nieprzyjaciela z placu znieśli / y aż w Oboz gonili / namiotow sila nasiękli / w ludzich okrutna škoda uczynili / dział kilka odnieśli / naliczono w tych szturmiach tysiąc y sto strzelenia z dział nieprzyjacielskiego / noc ktora zawždy każdemu wojownikowi jest podeyżana / nie dopuścić daley postępować.

Niedziela / Piąty dzień Wrzesnia.

Płoy był / ale iakosmy od więziow / od zbiegow / y od spiegow wiedzieli / Cesarz gotował się na nowy szurm / ktoregosmy wezwawszy imienia Pańskiego / ochotnie czekał / ale iż deszcz był koło południa / nie Turcy nie porzeli.

Poniedziałek / Szósty dzień Wrzesnia.

Vciekł do nas Buzak który siedm lat w więzieniu był / ten powiedział że w przeszłych szturmiach / dwa tysiąca Janczarow zabito / a wywiadziono było do potrzeby wszystko wojsko / sam morloch na straż Obozu zostawiwszy / tenże o wielkiej drogocie w Obozie Turckim powiedział / że cztery funty chleba / placa po pulgryżony w Obozie Turckim / a o wsa albo ieczmienia miara / ktora połowice miary Barmienieckiej wynosi / po pulosma złotego.

Tegoż dnia wciekł do nas Niemiec / który z Białozęciem Boreckim poimany / ten powiedział / że w przeszły piątek / Halis Basha stawny o Turkow maż / kula weszła postrzelony zabito / y tak wielki strach był na Turki / kiedy byli Buzacy w Oboz ich wpadli / że już bez wstydu z Obozu wciekali / a przyczynę czemu Turcy tego dnia nie robili / że Cesarz Turcki szurmowe piemiódze żołnierzom dawal / gotuiąc się na nowy szurm / iakoz się to potym pokazało.

Wtorek / Siódmy dzień Wrzesnia.

Zpołudnia wielka moc Turcy posli na ściance Buzackie / ktore ieszcze dokończono / nie były / ktorych oni pięć godzin dobywając / cztery szurmy stracili / tym czasem z drugiej strony posli drudzy wielkim nawalem ku prawey stronie / y przeszli ściance Jeczyńskiego y Slatkowskiego / y pultora sta piechoty z nimi pobawszy / krom tych co wciekając na swych grzbieciech ich w Oboz prowadzili / ale iednak potym z okopow wyparci byli / od ochotnika / ktorzy z wielkiego obozu wypadli / ale znowu mało co potym / z wiezsa potega / we dwudziestu tysiecy ludzi / ku temu miejscu godzili / chcąc znowu do szurmu przypuścić / J. M. Pan Wojewoda Wiliński P. Hetman wielki / zrozumiawszy ich / kazał kilka choragwi do nich skoczyć Osarskim / mianowicie swojej / J. M. P. Mikolaja Sieniawskiego / Brayczego B. ktorego też y straż była / P. Polockiego / P. Rudiminowej / Kaytańskie / tak P. Bog zdążył / iż onich wszystkie kopie pokruszwszy / przy P. Rudiminowej gestey strzelbie / wsparli ich / na ktorych iachali z silami aż wlas / ku taboru ich / gdzie trup Turcki gesty padł / y w tey potrzebie Pan Polocki barzo posieczony trzeciego dnia zmarł / towarzysstwa z tych tot wszystkich zginęło dwanaście / rannych niemało / pacholikow zabitych mało co / Basha Turckich zginęło dwa w tey potrzebie / z ktorych iednego w noc z świecami pilno szukano / y iako potym więziowowie powiadali / że to był Basha iedenbarzo o Turkow wzięty.

Szroda / Ośmy dzień Wrzesnia.

Vciekł w noc Buzak od Turkow / który powiedział że przeszley noc / po wczesnym przestraschu / Turcy wszystkie rzeczy na wozy wlozili / y na Wielblady / y konie / y musy powiazali / iako w droge / ale Cesarz whamował ie / y miasto tego / wrocilwszy się / trzy szurmy / Turcy do Buzakow / ktorzy ku pomocy swej nasze Niemieckie ludzkie wiele / to jest Niemce P. Dochendorfowe y P. Lermantowe / stracili /

a na dru

Tureckiey w Wołoszech.

á na drugim rogu Obozu / wganiali sie też Turcy z piechota P. Woiewody Chelmińskiego y Pana Hetmana Polnego.

Tegoż dnia Sądaczny Hetman Bogaćki / Hetmana przeszłego Brodawke / ktory go był przed rokiem przez prywatna factia y zdráde z Hetmanstwa zepchnal / o tu-
piestwa y nierychle ciągnienie do Woyska / nad rozkazanie J. M. Pana Hetmana
wielkiego / nie bez podeyrzenia / y zdrády / y przedania sie do Turkow / na gardle
według ich zwyczajn pokaral.

Tegoż dnia z Obozu Tureckiego wciekl Giermek / ktory był w niebezpieeliwoey pod
Cecora potrzebie poimány / ten powieđzial / iż iáko tu Cesarz Turecki przyšedł / strá-
cił dwanaście tysiecy ludzi / oprocz rannych / y tych co powciekali.

Czwartek / Dziewiaty dzień Września.

Cesarz Turecki wšytko woysko wywiódł w pole / J. M. Pan Hetman wyszedł
przeciwko niemu / ále z wšytkowanym woyskiem stanął przy swym Obozie / tak
aż do zachodu słońca w šytku woyska stały / swych fortelew y Obozow pilnujac / á
tym czasem Janczarrowie sami / cztery godziny szturmowali do Bogaćkich Taborow /
ktorych tu końcowi Bogaćcy od Niemcow z drugiey strony posileni / aż do ich Obozu
zagnali / Zbieg jeden twierdził / że w tey potrzebie špiegow ktorzy do potrzeby przed
Janczary chodzil zwykli zginelo dwiescie / á Janczarrow do pultoru tysiecy.

Piatek / Dziesiaty dzień Września.

Po tak ciężkich rázách wydechali sobie Turcy.

Sobotá / Jedenasty dzień Września.

Turcy z Obozu w spráwie wysli / y nad Obozem naszym stáneli / nášego też
Woyska w spráwie część wysła / czekaiac co Turcy czynić beda : Ale oni na tey
stronie Dniestru od Choćimia nie nie poczynali / za Dniestrem gdzie byli / šesć dział
przepráwili / strzelali przez rzekę do nášego Obozu / iednak mało škodzili / a tu wie-
czorowi / w ieden czas Turcy działa zwiędli za Dniestra / á kilka tysiecy Tatar z
wielkim okrzykiem / tu końcu mostu / chcąc go rozrzucić natarli / ktory iż dwiema
šty piechoty nášey / z támtrey strony dobrze był osádzony / bronili go nášy / y skoro w
ten tak okrutny okrzyk / iednego Tatarzyna zabili / á dwoch postrzelili / zaraz Tatar
owie pošli precz.

Niedziela / Dwunasty dzień Września.

Po pułnocu zaraz rušono cicho woysko z Obozu / zostáwivšy tylko przy cho-
śym Brolewicu J. M. dostáteczna stráž / y pošla część Woyska / iedną przez láz-
sy wielkim kólem w tyl Obozowi Tureckiemu / á drudzy prošło od Obozu nášego / y
Brolewica J. M. oraz zastepuic / y mieli obráchowawšy dobrze czaty rázem ná-
woysko Tureckie wderzyc / ále tym czasem dešć gwaltowny pošedł / y tak z plácu
zysć musieli nie nie spráwivšy / á nieprzyiaciel tego wšytkiego co sie działo nie po-
strzegł / y bez iego wiadomosci woysko do Obozu znowu zwiędzono / porym iuž po-
koy był / y nie działo sie tego dnia nic / oprocz tego / że Weneli Woiewody Multanie-
skiego Pošel przyjechał do nas / traktuic o pokoy / y abyšmy kogo z nim do Obozu
Tureckieo pošli prošil / á Bráncow nášych siła sie do nas wštáwicznie przedawalo.

Poniedziatek / Trzynasty dzień Września.

Także w pokoiusmy byli / oprocz że Turcy ná harc wyjezdžali / ktorym sie nie nie
powodžilo / y ná koniec z polásmy ie zegnali.

Wtorek / Szesnasty dzień Września.

Pana Jáłobá Zelenškiego w poselstwie z Wenelem Pošem Gospodárškim wy-
práwiono / z tym / że my Tráktorow nowych nie potrzebuicmy / y przy itátych
páctách stoim / bedali Turcy po nas czego potrzebowali / czekać bedziem. Tegoż

Dziennik Woyny

Dnia Báša Budzynski Barakáš przyszedł do Cesarza we trzech tysiecy czlowieka. z Kozakami naszymi / ktorym konie wyzdychaly / uczynilismy omowe / zeby wziali czterdzieści tysiecy złotych zeby koni odżakowali.

Tey nocy przeszley / mieli vderzyć naszym na Tatary / ktorzy leża za Dniestrem ku Kamiencomi / z tamtey strony na dol / iako y drudzy z te strony / iedni od drugich przez rzekę / y przeszła iuz była część woyska naszego przez rzekę / ale sie struka mostu wrowala / y tak sie nam ta sprawa dobra nie wdała.

Srzedá / Pietnasty dzien Wrzesnia.

K Arakášowi dawşy siedmdziesiat y kilka tysiecy woyska / kazal Cesarz Turecki szescia sprobowac / y stawie swoy dosyc uczynic / na co aby patrzył sam Cesarz na gorce stanal / przypuscil wszystko moca Barakáš y ktorzy nie tylko szturm stracil / ale sam zginal / ale przecie ten szturm za przypadaniem samego Cesarza Tureckiego / trwal od poludnia / aż do samego wieczora / rościagniony na wszystkie Obozy zaiuşony / nie niedbal na tak wielka zgube ludzi swych mizerne ginacych / a naszym tak sam P. Bog serca dodawal / że nie tylko bramami z Obozu wypadali / ale y przez ścianę gwałtem przeskakowali / iako P. Waierowi ludzie uczynili / to jest Pana Woiewody Chelminskiego / y dziwnym mestwem z Turki sobie wstawicznie poczynali / tak że wielkimi kupami trup Turecki lezał / y Báša drugi Bášew nazwany w tym szturmie zginal. J. M. Pan Podezaszy Koronny / Herman Polny / kiedy przez ścianę Pana Waierowa piechota wypadala / y z Turki sie za ścianami wganiali / brama wypuscil kilka set piechoty / y tak Tureckie ludzie nie dopuscili wşy im do wałow sparlili / iezda z koni też pozsiadawşy piechoty ratowali / y tak Turki zewşad spędzili z haniemiebną w nich škoda / a z swoia z łaski Bożey nie wielka.

Most który Turcy budowac sobie poczeli / stanal tego dnia y skończony jest / P. Zelencki / który byl do Obozu Tureckiego poiechal do Woiewody Multanskiiego / wrocil sie dnia tego / przysła też stawa do Obozu Tureckiego tegoż dnia / że Krol J. Mość z wielkim woyskiem Pospolitym ruszeniem na pomoc woysku swemu idzie / co Turki nie pomalu strwożyło.

Czwartek / Szesnasty dzien Wrzesnia.

Pokoł byl we dnie / Turcy w nocy wysli / chcieli fortelem na nas vderzyć / ale że smy ostrozni / y przedal sie od nich ieden do nas / zaniechali swego zamysłu.

Piatek / Siedmnasty dzien Wrzesnia.

M Jak rade P. Herman z Pány Senatory / y inszymi wşytkimi wodzami / wżiao wşy do niey Pana Saydacznego / y z drugimi Kozackimi starszymi / w ktorey Conclusia uczynili do gada stac statecznie / y raczey śmierć sobie obierac / nizliby iednym krotkiem nieprzyiacielowi wstapic mieli / taka jest wşytkich ochota y stateczność / y iesli iakimkolwiek sposobem żywnością sie woysko ratuje / żadney mocy nieprzyiacielstey bac sie nie bedziem.

Sobotá / Wsinnasty dzien Wrzesnia.

Co sie tráfilo z Soboty na Niedziele / tysiac Kozakow cicho / nie strzelaiac z Taboru swego / wbiegli straż Turecka / y w Tabor ich wpadli cichusienko / z Turki po Turecku mowiac / a na brzuchach sie czolgaiac / y tak wszystkie strazy przeszedy / dopiero poczeli Turki bez strzelby bic / ktorych nabiwşy sila / wziali koni do dwustu / wielbladow dwadzieścia / y kilka Namiotow / a kilka obalili / y podrapali na płachy / w ktore rzeczy powiazali. A skoro sie z tym rozruchem trwoga uczynila / oni zdrowo wşli / tak że y ieden nie zginal.

Niedziela / Dziewietnasty dzien Wrzesnia. Pokoł byl z obu stron.

Poniedziatek / Dwudziesty dzien Wrzesnia.

Także oproczyrochy harcowa.

Wtorek

Tureckiey w Wołoszech.

Wtorek/ Dwudziesty pierwszy dzień Września. Także.

Środa/ Dwudziesty wtory dzień Września.

PAn Zeleniski wrócił się z weselem z Postem Tureckim / Tegoż dnia w nocy Kozaków kilka set przeprawiwszy się na tamtą stronę Dniestru / napadli na Turki / których się było nie mało przeprawiono przez most / z nimi Wezer z drugim Basha / tam z łaski Bożej siła Turków y Tatarów nabawił / z Victorią się y zdobył nazad bez szkody swey wrócił / dwóch Bashów zabito / że ledwie Wezer noca do lasa wpedł / y tam przez całą noc siedział / aż o południu nazajutrz do Obozu swego przyszedł / tego dnia śicho było.

Czwartek/ Dwudziesty trzeci dzień Września.

Tęże nocy Kozaków kilka set przeprawiwszy się przez most swoy / y piechoty dwieście J. M. Pana Hermana Polnego / wderzyli w nocy na Turki / za łaski Bożej ubili Turków do tysiąca / w Dniestrze ich nie mało natopił / bo się y sami wciąkać ropili / z victorią y zdobył nazad bez szkody odesł / tylko trzech naszych postrzelono.

Piątek/ Dwudziesty czwarty dzień Września.

PAn Hetman Wielki P. Karol Chorkiewicz Woiewoda Wiliński o godzinie dziesiętnej Panu Bogu ducha oddał w Zamku Chocimiu.

Tegoż dnia Tatarowie którzy byli po lasach zapadli czyniąc ludziom szkody y żywności nie przypuszczając / dwieście Kozaków / y trzecia Bieczowa Arka buzeraska / do których siła też Woluntaryusów się było przymieszało pozromili / więziom kilka nasć set odbili / trupą nie mało legło Pożanińskiego / Biecz sam ranny (czego się P. Boże pozal) ale nie szkodliwie. Tatarowie ci siła szkod porobili / wsi popalili / chłopów powysćinali.

Cesarz Turecki wszystką mocą swą do obozu ze trzech stron szturmował / ale z łaski Bożej z niezmierną szkodą ludzi swych nie nie sprawił / w harcach naprzód to naszym Woysku Tatarowie publicowali że Hetman już umarł / bo tego w Woysku naszym nie wiadano / ale z łaski Bożej ta nowina nie naszych nie perturbowała / w Turcech y Tatarach z okrutną szkodą / a z swoia nie wielką / ten tak wielki stos odprawili.

Niedziela / Dwudziesty szósty dzień Września.

Baptista / który był z Panem Zeleniskim z Obozu Tureckiego za pojechał nazad / odprawiono / któremu kazano się było dowiedzieć / jeśli nasz o pokoy traktować chce / y jeśli by od tego nie byli żeby im po gleyt od Cesarza Tureckiego przyjechał / którego nie odprawiono z pewnych przyczyn aż szóstego dnia.

Poniedziałek / Dwudziesty siódmy dzień Września.

Turcy na Oboz Kozacki długo y gęsto strzelali / ale widząc że im strzelba mało wadziła / puscili się ku nim / iednak obaczywszy że im Kozacy wszystkim woyskiem płac stawali / wczynili Turcy odwrot.

Tegoż dnia wzmogł się Krolewie J. Mość z tej choroby / która cierpiał prawie od przyjazdu swego / napierwszy raz się w Obozie na koniu włożył / z wielkim wysiłkiem Woyska winczowaniem. Tegoż dnia Baptista który był od nazajutrz wczorajszego pojechał / od Turków z Wezerowym gleytem przyjechał / którym bezpieczeństwo na traktaty Postowi naszymu warowano / z tak przedkiego zwrocenia tego poznać jako goraco Turcy pokoiu z nami pragneli / a Pan Zeleniski przypatrywał się nieczemności Tureckiej / narzekał zechmy woyny nie konczyli / y mowil: ve nobis quia peccauimus, rozumiejąc że to woysko nieprzyjacielskie łączno bite było / a myśmy się już w traktaty zaciągneli.

Wtorek

Dziennik Woyny

Wtorek/ Dwudziesty osiny dzień Września.

Sboro dzień Cesarz Turecki y Chan Tatar. wysli w pole / y ostatniego szczęścia swego skusic chcąc / prawie zewsząd straszliwy szturm poczeli / y działa wszystkie na troje rozsadzili / na one też strone Dniestru osmdziesiąt y kilka dział przeprawili / y także y ztamtę strone Dniestru przez rzekę strzelać poczeli / y kilka godzin strzelba trwała z mała naszą szkoda / bo z naszych tylko Kapitan Drabantzki Brolewica J. M. ktory chory w Namiecie leżał z działa zabity / między Lisowczyki trzy prości Żolnierze / v Bożaków tylko ieden z działa obrażony. Potym kiedy do dwu bram Obozowych / ktorych iedney J. M. Pan Herman Polny / y J. M. P. Woiewoda Chelminski / swoim pułkiem pilnował / drugiey Pan Bohendorw Kapitan Niemiecki z swemi ludzmi strzegł / działa wszystkie obrociwszy straszliwie strzelać poczeli / a iezda Turcka z koni zstakuiac / do Janczarow sie przylaczyla / tak iż nasz szczęścia tak wielka strzelba / szczęścia tak gwałtownym natarciem / gdy Poganstwo prawie oślepi wielkim naciskiem sie cisnęło / y chociaż świeże ludzkie zmordowanym y rannym podpuszczali / y aż do zachodu słońca stogim vporom ten swoy szturm prowadzili / wytrzymali to za łaska Boża nasz y nie tak wielkim wsiłowaniem aż do samey nocy / Turcy nic nie sprawili / y potym wszyscy do swego Obozu wciekli / gdzie ich nasz tamże gonili / a bylo to Poganstwo wygrania tak bierzno pewne / że ostawicznie na nasz wolali / że ich żywota dluzey godziny nie bedzie. Tatarowie też z drugiey strony przez rzekę wplaw plywali / ktorych nasz meżnie odstrzeliwali / y wplosyc sie z placu temi strachami nie dali / tak iż Tatarowie tylko naprzawszy troche / coraz nazad plywali / y widzac ze sie ani im / ani Turkom ostraszyc nie dadzo / potym ich dobywania zaniechali.

Srzeda/ Dwudziesty dziewiaty dzień Września.

Po wczorayszym tańcu wielkie milczenie bylo / a nasz sie z poselstwem do Obozu Tureckiego gotowali / za gleytem od Wezera Wielkiego przyniesionym.

Czwartek/ Trzydziesty dzień Września.

Iego Mośc P. Belski y J. M. Pan Woiewoda Lubelski we dwudziestu y lepiey osob dobrze obranych / we dwu stu koni zbroynnych iechali do Obozu Tureckiego na traktaty / przeciwko nim wyiechalo dwieście Turkow stroyno też / y tak ie do swego Obozu wzieni.

Tego dnia wcieklo do nas zbiegow nie malo / ktorzy powiedali ze Turkow w tym szturmie leglo trzy tysioce y lepiey / a z naszej strony procz rannych trzydzięści zabitych / znaczny nietylko / dway piechy Kotmistrzowie Krola J. M. ranni / Kotmistrz ieden zabity.

Piatek/ Pierwszy dzień Października.

Pzed tegodniem / wyszedl byl dla żywności Pan Korsakowski Starosta Wiski w tysiacu koni y we dwu stu piechoty / y niz sie nieprzyiaciel postrzegł z Obozu do Kamienca sie przemknal / ale zaraz nieprzyiaciel tak Tatarowie / iako y Turcy / y dział do tey strzelby przeprawiwszy niemało / a prawie wszystko zdrowie woyska naszego na dodaniu tey żywności nam nalezalo / Pan Starosta Wiski przenocowawszy / y żywności nabrawszy / przy Kamieniu Taborem stanal / y tak pod Miastem na każda noc pogotowiu w wielkiej ostrożności stal / patrząc oczązyey iakiey iakoby sie mogli przemknac / aż do dnia dzisieyszego te resolutia uczynil / że poszedł noca lasem na koto do Czarnokozyniec w insza strone / to iest w prawo sie maiec / gdzie sie nieprzyiaciel nie spodziewal / Tabor porzadnie sporzadzivszy / y do Dniestru przymknawszy / także lud woienny w kilka rzedy wozow Taborem siedl / a z drugo strone od rzeki byl bezpieczny / y tak z Czarnokozyniec do Zwanca przyszedl / y zdrowo ze wszystkim przez Dniestr tylko od Obozu naszego stanawszy / y strzelba Obozowa po sobie maiec stanal sobie / y potym powoli przechodzil.

Tegoż

Tureckiey w Wołoszech.

Tegoż dnia przyśli do Krolewica J. M. posłowie od Kozaków Dunskich we trzydziestu koni / oznajmując że na stawie K. J. M. woysko Kozaków Dunskich którzy jest dwadzieścia tysięcy do Obozu ida / y czekać beda każdego roztazania Krolewica J. M. wiernie przeciwko nieprzyjacielowi Krzyża S. służąc przyiat ich wdzięcznie K. J. M. y szczerobliwie wdąrował / także nizowi Kozacy upominkowali ie / ale tak precz poiechali / tak onich nie słychano / obešla iednak ta stawa w Obozie Tureckim.

Sobotá / Wtóry dzień Pázdzierniká.

Pomiano z woyská nieprzyjacielskiego poczęściey więźniow / á drudzy sami sie donas przeda wali / ktorzy státeczenie twierdza / że Turcy iuz sie na tey wojnie wstępnili / y przytko sie o Cesarzá swego pokoju napieraia / ale od naszych PP. Posłow ięszce o tym nie niewiemy. A Turcy to wgłos mowia / iesliże pokoy między nami / á wiedzzy nimi doydzie / nie tak táčno go rozetwa / y do wojny sie z nami nie pokwapiá.

Niedziela / Trzeci dzień Pázdzierniká.

Od dnia trzeciego Octobra poczęly sie traktaty z Turki o pokoy ktore sie nie skonczyly aż dziewiatego / ktorego dnia Pánowie Comisarze pokoy zawarli / o tym pokoiu J. M. P. Hetman Polny / de Data 9. Octobris oznajmując Krolowi J. M. że po śmierci sławney pamięci nieboszczyka P. Woiewody Wilińskiego / Pogánstwo ięszko na Oboz następowało / ale dziwna reke swa Pan Bog nad nami trzyma / że nie wziawszy poiechy z wielka škoda ludzi swych odstąpić musieli / zátym samis occasia do traktatow podali / okolo czego chodząc we wszystkichesmy przestrzegali informácii W. K. M. Pána naszego Miłosciwego / skonczyly sie traktaty dzis przed wieczorem / to iest 9. Octobris / z wielka ozdoba Rzeczypospolitey / y ochrona Maiestatu W. K. M. condicij nie mam dzis W. K. M. wystac / ale iutro nie omieszkanię wysle W. K. M. te sa formalia verba : á condicie sa takie.

PRZYMIERZE Y POKOY Z CESARZEM TVRECKIM.

M X Stánistaw Jorawinski z Chodorowa / Stáwu / Kástellan Belski / Stárostá Włodzimiski / Jakub Sobieski / Woiewodzie Lubelski / Comisarze Rzeczypospolitey / imieniem Najásnieyszego Zygmunta Trzeciego Krolá Polskiego / Wielkiego K. Litewskiego / Kuskiego / Pruskiego / Mazowieckiego. Zmudzkiego / Inflanskiego / y Szwedckiego / Gorstkiego / Wándalskiego / dziedzicznego Krolá / y Wszystkiey Rzeczypospolitey z Woyská Krolá J. M. od Jáśnie Wielmoznego J. M. P. Stánistawa Lubomirskiego / Hrábi na Wisnieczu / Podezáfego y Hetmaná Polnego Koronnego / Stárosty Sedomierskiego / Spiskiego / Bialocerkiewskiego / y Dobczyckiego / także y Ich Mościow Pánow Comisarzow od Rzeczypospolitey / na wczynienie pokoiu naznaczonych Collegow naszych wysłani / do Najásnieyszego y Potężnego Soltan Osmana / Chána / Cárá Wielkiego Konstantynopolskiego / Asyey / Europy / Persyey / Arabow / Cypru / y Aegiptu / dla postanowienia swiatobliwego pokoiu / á wtwierdzenia stározytney / przez tak wiele lat nie rozetwaney przyiazni / między Najásnieyszym domem Othomániskim / y Najásnieyszym Krolew J. M. Pánem naszym / rezmy szczerego y stálego z obu stron Przymierza y Condicij umowili / y zastánowili / przez Jáśnie Wielmoznego Diláwet Báše / Naywyższego Wezera Porty / Najásnieyszego J. M. Cesarzá.

Dla wietszego umocnienia y wperwienia odnowionego przymierza / Pan Stánistaw Szulifewski Sekretarz K. J. M. Goniec Posta Wielkiego / według dawnych zwyczajow / poiedzie zaraz z osoba sama Cesarzá J. M. á z Porty Cesarzá J. M. Czaua

Dziennik Woyny

M. Czau z nami pospolu do Obozu / a z tamtad do Brola J. M. Pana naszego / po Postu Wielkiego poiedzie / y dla bezpieczenstwa / y weziasu iego / iako sie z dawnych czasow zawse zachowywalo / poprowadzi Postu Wielkiego do Porty / iako bedzie moglo bydz napredzey / y nawczesniey / wyprawi Brol J. M. dla wtwierdzenia przymierza / od naa postanowionego / czlowieka zacnego / rostropnego / z ktorym zaraz przybedzie do Porty Agent / y tam bedzie zwyczaiem innych Panow Chrzesciastich Agentow mieszkal / y odmienial sie / a gdy sie Posel Wielki wroci / Cesarz J. M. do Brola J. M. dla wtwierdzenia pact / y z strony swoiey posle tez czlowieka zacnego / iako to przy zawarciu pokoju z drugimi Pany Chrzesciastimi zwykl czynic / od Rozatow Dniepr (aby z tamtad w morze wpadly wiecey Panstwa Cesarza J. M. nie plondrowali) powinna bedać Rzeczpospolita uwolnic / y za namnieyszyn Cesarza J. M. oznaymieniem / sprawiedliwosc z nich uczynic.

Wolofa / ani Tatarowie Dobruccy / Biatogrodcy / Thehinscy / Bilisci / Czaskowscy / y Brzymscy / w Panstwach / Zamkach / Miasciach / w Wolosciach / Dobykach / Ludziech Brola J. M. y Rzeczypospolitey naiazdow / skod zadnych czynic nie maia.

Przewozu o Czaskowa Tatarom bronie ma Cesarz J. M. a iesliby mimo przymierze postanewione Tatarowie w Panstwach J. B. M. y Rzeczypospolitey skody czynili / y sprawiedliwosc sie nie ostala / tedy y skody maia bydz nagrodzone / y Tatar Chan skarany / w pustych iednak polach / nim sie rozgraniczenie sstanie / iesliby ryby zwierzow lowey hukali / iako to wiec bywa / z soba by sie zeszli / y zwadzili / to przymierza rwac miedzy Brolem J. M. a Cesarzem J. M. nie ma.

A iesliby gdzie na poslugę Cesarza J. M. Chan z woyski swemi sedl / abo sam z nimi iedal / w przyległe Panstwa Brola J. M. y Rzeczypospolitey / aby w wolosci Brola J. M. zadnych skod / krzywod / y zabiegow w niey nie czynil / pod takimze z obu stron vskodzeniem / wacunkiem.

Dla lepszego miedzy Panstwy Brola J. M. y Cesarza J. M. granic vznania y postanowienia / maia bydz z obu stron ludzie rostropni / y mieysc tamtych swiadowmi / raznaczeni / kiedy sie o tym Cesarz J. M. z Brolem J. M. zmiesie. Rzeczpospolita Chanowi Tatarskiemu / zwykly zold na przyszle czasy / co rok bedzie dawala / krota y do Jas do Gospodara Wolostkiego na ten czas bedacego odesle / za oznaymieniem Gospodara Wolostkiego / Chan dla odbierania Posty swe do Jas postac ma / a kiedy od Brola J. M. zwyczaiem Przodkow Brola J. M. Panow naszych / wezwany bedzie z woyski swemi / przeciwko nieprzyiacielowi Brola J. M. y Rzeczypospolitey / stawic sie nie omiesla / aby w tym powinna przyiazni swoje oswiadczyt.

A iz nie mnieysza z rozetwaney tak starozyney y swiatobliwey przyiazni miedzy Najasnieyszym domem Oehomanskiem / a B. J. M. Panem naszym przyczyna sie znayduie / niektorych Gospodarow Wolostkich zlosc y lakomstwo / maia bydz napo tym na tym Panstwie / ludzie baczni / y spokojni / ktorzyby iako nabaziey z obu stron przymierza postanowionego przestrzegali / y zwykta zdawnych wiekow Brola J. M. y Rzeczypospolitey naszey / powinna powolnosć oddawali.

Chcimi po zawarciu przymierza / tak iakosmy go za teraznieyszym sie Woyska Brola J. M. ruszeniem zastali. Oddac ze wshytkim Gospodarowi Wolostkiemu / perzadnie / ktory na ten czas bedzie / powinni bedziemy.

Nastatek Brol J. M. Pan nasz Milosciwy / Cesarza J. M. przyiaciolom przyiacielem / nieprzyiaciolom nieprzyiacielem. Cesarz J. M. takze / Brolowi J. M. y Rzeczypospolitey przyiaciolom / przyiacielem / nieprzyiaciolom nieprzyiacielem bydz ma : a starodatone od Dziadow / Pradzidow B. J. M. y Cesarza J. M. zobo polne przez tak wiele Postow Wielkich potwierdzone / y poprzysezne pacta / y te raz przez

Tureckiey w Wołoszech.

raz przez nas postanowione / ktore także od postá Wielkiego / ktory do Porty poie-
dzie / ponowione beda / te wszystkie w obec / y każde z osobná / Krol J. M. Pan nasz
trzymać bedzie / ná co my od Krolá J. M. Pána nášego / póki Pan Bog go ná tym
świecie chować bedzie / Pána Jezusa Chrystusa Boga y Zbawiciela nášego imie
przysiegamy / naszymi wzywamy / obiecuiac y slubuiac w każdej kondiciei przynie-
rze to zachować / iesli sie też Krolowi J. M. y Rzeczypospolitey / od Cesarzá J. M.
we wszystkich bedzie dosyć działo / á ná wieczna pámiatke rekámi sie naszymi własny-
mi podpisuiemy / z przycisnieniem pieczęci naszych. Dan z Obozu nád Chocimiem
dnia dziewiatego Październiká / Roku 1621.

Sobota / Dziesiąty dzień Październiká. Nic sie nie działo.

Niedziela / Jedenasty dzień Październiká.

Czial Cesarz Turecki / aby koniecznie naše woystko z Wołoch wyszło / iáko z Pro-
winicy jego / ale sie to naszym nie zdało / y owšem tego sie trzymali co bylo o-
mowiono żeby dwie niedzieli z miejsca sie nie ruchali / ázby byl Cesarz Turecki Du-
náj przeszedł / żeby wszystko między nimi sło gruntownie. A Cesarz Turecki czes-
tując woystko naše wolna przeprawa / y ofność swoje pokazuiac / pułtocy mile od mo-
stu swego odstąpił / y aby sie oni przeziego most przeprawili poczesłował / ale sie
naše woystko nie ruszyło / á Cesarz też Turecki przez dzień Obozu swego nie ruszył /
y w miejscu stał / przez ktory czas rycerstwo naše w przyziacielski sposob do Obozu
Tureckiego iezdzili / od Turkow ze wšelakó wdzięcznością przyieci y upominki so-
bie zobopolne dawáli.

Poniedziałek / Dwunasty dzień Październiká.

Niemoghy sie czego inszego Cesarz Turecki doczekać / ruszył sie do Pruthá / y o-
siedł trzy mile / to iest pieć mil od Chocimia / y z tym co byl pierwey vszedł / á
Krolewic J. M. co obaczywszy / rozkázal też wozom y działom sie przeprawować.

Wtorek / Trzynasty dzień Październiká.

Cesarz Turecki poszedł nád Pruthem / vszedł z woyskiem trzy mile / á Krolewic
J. M. też ruszył sie / y przeprawił przez most Turecki / y wieczorem pod miá-
steczko Zwanice przyszedł przeciwko Chocimowi leżace / y tam obnocował / zostawi-
wszy w zadniey straży Pána Lermuntá z Turmey / aby wozom y Obozom straż trzy-
mał przeciwko zboycom Wołoskim y Tatarskim / ktorzy od woystka byli zostali.

Środa / Czternasty dzień Październiká.

Z Zwanicásmi sie nie ruszyli ogladając sie ná rozne przypadki / y aby sie nie
zdało ze sie kwápiem.

Czwartek / Piętnasty dzień Październiká.

Krolewic J. M. ruszył sie do Kamienicá / y zá dnia do Zamku Kamienieckiego
przyszedł. Powiedáia pp. Commisarze ktorzy w Obozie ná traktarach byli /
ze im ieden znaczny Turczyn powiedział / iż Cesarz Turecki z iádu kłkaktóć płakał ná
niebezpieliwe powodzenie tey woyny / á pierwszy raz w ten czas / kiedy kłká chorągwi
naszych / do dziesioci tysiecy Turkow áz do Obozu pędzili / co bylo dnia siódmego
Septembra / bo w ten czas przed iego oczymá uciekali / á on niżejemość ich z iádu
opłakiwał / drugi raz kiedy Kozacy w noc w Oboz vszedhy straż / wpadli / y nabiohy
Turkow / y korzyść wielką wziawhy / bez wšelakiego śwántu vsli / bo w ten czas
wszystko sie woystko bylo strwożyło / y zgoła uciekli / tylko sam Cesarz z trocha Jan-
czátow został. Na koniec rzeci raz kiedy dwudziestego ósmego dnia Wrzesnia wszy-
stka moca o Oboz sie kusil / á nie nie sprawil / narzekal bázwo ze z Prządkami swoimi
woynami sławnymi / on porównać nie moze / co z iádu oplakiwał / iż tak mu sie nie-
bezpieliwe powiodło / ze tak wielkim woyskiem nie tylko nie nie sprawil / ale ledwie

nie z wy

Dziennik Woyny Tureckiey w Wołoszech.

nie zwoyzebrányym pokoim / do domu odchodzi / y tegoż to postrzegeł Pan Zeleniski kiedy z Wenelem Tureckim przystawem / od naszych po gleyt izdzil / bázto tego żałuiac zechmy do potoiu przystapili / tenże y z wiadomości od ludzi / y z przypatrzenia swego nie kładł wiecey nad sto piecdziesiat tysiecy Turkow / Tatarow nad szecdziesiat tysiecy / ale inż też naše woystko bázto było na koniach zesło / y nie było czym czego poczac / a przyczyna tego / że tak máła liczba woystka Tureckiego kładł Pan Zeleniski iest / iż ie rachował na náš Polski rachunek / ktory od Tureckiego iest dáleko różny / bo w Tureckim woystku rachua osobna każda rzecz żywiaca / iako kiedy tycerz na koniu siedzi / a ma abo konia drugiego / muła / abo wielblada / tedy to wszystko rachua osobno / y dla tego czyni sie tego liczba wielka bázto / iakoż y iest / ale przecie nie bieste tylko ieden / a ci co po naszymu rachua / nie rachua tych cifer / iedno rzecz same, dáleko mnieysza liczba kładá niż co z cyframi rachua / ktorych rachunkiem iako sie z ludzi przednich y wiary godnych inż z tey woyny wracaiacych wiadomość wziesła / Tureckiego woystka z Tatarskim było wiecey niż czterykróć sto tysiecy / to też pewna że ich nie zginelo wiecey kilkunaśtu tysiecy / zład żeby tylka trwoga wrosc miała / kiedyby z tak wielkiey liczby máła zginela / ale to to iest / że zgube rachua wważaia wlasna rzecz / a wcałości woystka liczba nadziewaia / tylko tymi co iedza a kupa wielka czynia / w Polskim zaśie woystku krom muzyki woienney nic nie rachua / y dla tego kiedy Woystka Polskiego bedzie dziesieć tysiecy / wiecey w nim żołnierstwa beda / niż kiedy Turkow dwadziescia tysiecy beda liczyć / a bodáy nie y trzydziesci.

SKONCZYWSZY DIARIVSZ

CZYTELNIKOWI AVTHOR SLVZBE

Czytelniku mily to moie pisno verifskował J. M. Pan Kasztelan Poznanski Siostrzonek moy / iako ten ktory poczawşy przed ta woyna aż do końca tey woyny był / y aż z Krolewiczem J. M. do Kamiencá po tey woynie przyszedł / y examinował te wszystkie scrypra moie / ktorem ia w tym złym zdrowiu moim / testnice zbywaiać pozbierał / na ktorych mi od przyiaciól z woystka nie schodzilo / wyrysowalifmy y forme Obozu / iako nad Dniestrem był polożony / ktory iest tu w tym scripcie opisany / ale nie mogło sie tak predko dać w Druk / potomkowie bedali chćieli mogą gorowę rzecz przydać do tyw Ksiażek. Z tym cie Panu Bogu oddaie. Amen.

